

יחידות הוראה בנושא "מקונפליקט לדיאלוג"

בעקבות השתלמות עם דלית שמיר-גלמן, פברואר 2022

- היחידות מבוססות על מטלת הסיכום של ההשתלמות

חט"ע

שם המורה	נושא העבודה	עמוד
שרון הכהן בר	יחידת הוראה בנושא דיאלוג בין השחקן. ית והדמות, לקראת הפקות יב	2
מיכל יהודה	יחידת הוראה בנושא דיאלוג עם הטקסט – שילוב טקסטים אישיים וחברתיים בעבודה על המחזה "בית בובות"/איבסן	5
אבי כוכבי	יחידת הוראה בנושא זהות מגדרית סביב המחזה "מיץ מיץ לימונדה"/ג'ושוע קונקל	8
דפנה לוי	יחידת הוראה בנושא קונפליקט ודיאלוג בין השחקן. ית לדמות, במחזה "חשמלית ושמה תשוקה"/ טנסי ויליאמס	12
מיכל פלח	יחידת הוראה בנושא הכיתה והקהילה: קולאז' מונולוגים המבוססים על חקר משפחתי (בעקבות הוראת המחזה "הוא הלך בשדות"/ משה שמיר)	15
גליה שורקי	יחידת הוראה בנושא דיאלוג עם טקסט: "חפץ"/חנוך לוין	18
רינת שלום סמליאן	יחידת הוראה בנושא דיאלוג עם האחר: מפגשים משותפים לתלמידי מגמות תיאטרון מהמגזר היהודי והערבי	19

חט"ב

שם המורה	נושא העבודה	עמוד
מיטל מור בטש	יחידת הוראה בנושא עבודה עם "האחר" סביב המחזה "התפקיד הראשי" לכיתה ח	20

יסודי

שם המורה	נושא העבודה	עמוד
אור דגן	יחידת הוראה בנושא אלימות ברשת לבית"ס היסודי	22
חיים טל	יחידת הוראה בנושא "עבודה עם האחר" - תפיסות מגדריות בבית"ס היסודי	24
שלומית סנדרס	יחידת הוראה בנושא הרכיב הבימתי סביב הטקסט "מעשה באבטיח" יורם טהרלב. לכיתה ו	26

חנ"מ

שם המורה	נושא העבודה	עמוד
גלית עמרני דרור	יחידת הוראה בנושא אמונה וסיפורי התנ"ך - נבנתה עבור תלמידי חינוך מיוחד	28

שרון הכהן-בר

יחידת הוראה בנושא דיאלוג בין השחקן. ית והדמות, לקראת

הפקות יב

- 1- בחרתי בנושא זה כיוון שאני מגיעה מעולם המשחק ובעבודתי בהוראה נותנת דגש חזק לעבודה על דמות. נושא זה מרתק אותי ומקבל בכל פעם שאני מלמדת אותו, צורות חדשות המושפעות הן מחקירת הנושא ומציאת אופנים חדשים ללמד אותו, והן מהמפגש עם התלמידים, שבעבודה שלהם על הדמויות מתחברים לאופנים שונים של דרכי בניית הדמות.
 - 2- תפיסת העולם שלי לגבי דיאלוג בכלל ומ- קונפליקט לדיאלוג בפרט, מתייחסת לדיאלוג כמאפשר פתיחת מקום נוסף אצל האדם הן במערכות יחסים עם הסביבה והן עם האדם עצמו פנימה. הדיאלוג מאפשר ראייה חדשה של מצבים שיכולים להיתפס כקשים להיברות-עקב דעות שונות, רצונות שונים וכו', לראייה מחודשת שלהם ויכולת התקרבות למקומות שהיו נראים לנו בלתי אפשריים או קשים להתקרבות ושיח. לגביי, דמות בהצגה היא לב ההצגה. ולכן אחד הדברים החשובים לי ביותר להעביר לתלמידיי הוא היכולת לבנות דמות כמה שיותר שלמה, עם כמה שיותר נקודות חיבור בינם כאנשים לבין הדמויות שהם מגלמים.
 - 3- בחרתי לעסוק בדיאלוג עם הדמות דרך תרגיל "הסקאלה" שהכרתי במפגש השלישי בהשתלמות. בו אנו פורשים סקאלה של מרחב עליו נוכל לראות היכן התלמיד נמצא מבחינת תכונות אופי והיכן הדמות נמצאת מבחינת התכונות (או תכונה) ומנסים לעבוד על "התקרבות" על הסקאלה בין התלמיד לדמות. בנוסף אתן דוגמא לעוד דרך התחברות בין תלמידה לדמות והיא דרך כתיבת מכתב לדמות ומחזרה לתלמידה.
 - 4- קונפליקט העולה מתוך העבודה : השחקן(התלמיד) עם אופי, ערכים, התנהגות מול הדמות לה אופי, ערכים והתנהגות שונה. או אשאל שאלה: כיצד לעזור לתלמידה שמביעה התנגדות לשחק דמות מסוימת כי מרגישה מרחק גדול בינה ובין הדמות- לקרובה וחיבורה אל הדמות עליה היא צריכה לעבוד?
 - 5- השנה נפגשתי בהפקות יב' עם מספר תלמידים ש או שהיתה להם התנגדות לדמות שעליהם לשחק או שהם רחוקים באופיים, התנהגותם והווייתם מהדמות אותה הם צריכים לגלם. במהלך ההוראה אנסה ליצור תרגילים שיעזרו לאותם תלמידים להתחבר יותר אל הדמות. הצגת התלמידים איתם ארצה לעבוד ומולם הדמויות אותן ייצטרכו לשחק:
- אביגיל- צריכה לשחק את תמי- אחת הדמויות מתוך המחזה "קונצרט לשמונה". (מאת נדב סדקה , מאיה רוז חורמדלי) אביגיל היא נערה מאופקת, מתנהלת בשקט ובדכ מרוחקת חברתית. היא מאוד מאורגנת ומסודרת במראה שלה ובהתנהלותה. אינה מוחצנת בהבעת רגשותיה. מדברת חלש.
- דמות: תמי- שונה מאביגיל- היא מפוזרת מאוד, גמלונית, תמיד נופלים לה דברים, יש לה קושי בהתארגנות והיא יכולה להתפרץ בכעס עצום.

זיו: ישחק את שי צורים מהמחזה "המדריך לחיים הטובים" (מאת יעל רונן) זיו הינו נער קצת "מעופף", אדיש במידה לקורה סביבו, משלומפר ואינו מוקפד בהופעתו החיצונית, נראה כמעט רדום רוב הזמן, איטי בהליכתו-גורר רגליים.

שי צורים- הדמות: מוחצן ורהוט בדיבור, רודף שמלות, אגואיסט, נחוש להצליח וער בכל רגע לקורה סביבו. הליכתו זקופה, הוא טיפוס מתנשא, ודורש לקבל אישורים מהסביבה על מוצלחותו. הן מקצועית והן מהמין הנשי אליו הוא נמשך כמו אל אש.

נטע- תשחק את המורה אורלי ב"קונצרט לשמונה". נטע טיפוס שקט, תלמידה מצטיינת, חרוצה, הליכותיה שקטות, אינה מרבה להתבלט ובטח לא להנהיג בקבוצה. צנועה בהופעתה, אינה מתבלטת, ביטחון עצמי חברתי מעט נמוך.

אורלי- הדמות: המורה בכיתה של הנערים. ות בעלי קשיי למידה. היא חריפה, שנונה, ספונטאנית, חדת אבחנה, מלאת ביטחון עצמי מול הכיתה המאתגרת, יוזמת ומנהיגה.

רוני- תשחק את אורן. רוני נערה חייכנית, תמימה, נעימה בדיבורה והופעתה, קצת מעופפת ולא תמיד מרוכזת. ימנית בדיעותיה, מעריצה את אחותה שבצבא ולכן גם מאמינה בדרכי צהל, מאמינה במוסריות, מחכה לגיוס.

אורן- הדמות: חייל משוחרר שעבר טראומה בצבא בהיותו שומר במחסומים. שונא את צהל, חושב ששטפו לו את המוח מרוב שמירות והיתקלויות עם ערבים. מאמין בסמים, ברח להודו, ולא רוצה לחזור לארץ.

התרגיל עם אביגייל: בחרנו בתכונת הדמות השונה מאביגייל והיא- יכולת התפרצות של כעס. כאן בחרתי להשתמש בחוויה שהיתה ביני ובין אביגייל במהלך העבודה. באחת החזרות הביע אביגייל כעס על אי התחשבותי בעומס שיש לה, על כך שיש לה עבודה מחוץ לשעת ביהס ואינה מתכוונת להתפטר ממנה בגלל תיאטרון...אמנם לא היה לי קל לשמוע את טענותיה אך שמתי לב לעוצמת הקול בה ביטאה את כעסה, והנחישות שבעמדתה ואמרתי לה שלמרות שדבריה קשים אבל סדרי העדיפויות צריכים להשתנות בתקופה זו, אני גאה בה ואף מופתעת מיכולת הביטוי הברור והנשמע שלה. באותו רגע היא רק הגיבה: "טוב, זה לא עוזר לי"...אך באחת החזרות בהן היה עליה לבטא את כעסה של תמי-הדמות- כלפי בן זוגה שמלחיץ אותה ואינו רואה את מצוקתה, הזכרתי לה את רגעי הכעס שהביעה כלפי באותו היום וביקשתי ממנה להיזכר ולהביע אותו כעס כלפיו. כמובן שדבר זה מצריך אימון ותרגול על מנת שיצליח אך היא קיבלה כלי בו היא יכולה להשתמש וגם חיבור לדמות ולכעס של הדמות. (תרגיל זה הוא גם קשור לסקאלה וגם קשור לשיטת סטניסלבסקי בה השחקן מנסה לחשוב "מה היה קורה לו אילו..." וגם לתרגיל של "זיכרון רגשי")

התרגיל עם זיו: בחרנו בתכונה השונה מאוד בינו ובין הדמות: זקיפות קומה והתנשאות. על הסקאלה בין 1 ל 10- זיו רואה את עצמו- במספר 3 ואת הדמות של שי צורים ב 10.

התרגיל שאנסה לעשות איתו, תרגיל בתנועה וקול/ דיבור. אבקש ממנו קודם כל להתהלך בצורה רגילה כמו זיו. אחכ אבקש במדרגות של 3- להזדקף. כלומר כשאגיד- 1 הוא ילך כמו זיו ואפילו מפוזר יותר, רגליים נגררות, כתפיים נטויות פנימה, ראש מורכן. כשאגיד 2- יזדקף במעט ירים ראש, ישר גב, ירים רגליים, וכשאגיד 3- ייטה עוד את הראש כלפי מעלה בצורת "התנשאות מעל כולם" יבליט את החזה החוצה כמו "תראו אותי אני כאן" ויקפיד על הרמת הרגליים ותקיעת כף הרגל חזק ברצפה. אחרי כמה פעמים של שינוי התנועה, אבקש ממנו להוסיף משפט לסוגי ההליכות. המשפט יילקח מתוך הטקסט של

הדמות במחזה ויאמר כל פעם בהתאמה למצב היציבתי שלו. גם כאן דרוש תרגול ואימון עד לתוצאה המבוקשת.

התרגיל עם רוני: ביקשתי מרוני לחשוב אילו תכונות/מחשבות דומות לה ולדמות ואילו מחשבות/תכונות שונות ממנה. השוני עלה על הדומה לכן חשבתי על התרגיל שאחת ממשתתפות ההשתלמות הציגה ועשיתי אותו עם רוני. ביקשתי ממנה לכתוב מכתב לאורן החייל, הדמות אותה היא משחקת, ולהגיד לו כל מה שמפריע לה אצלו בהתנהגות ובדיבור שלו על המדינה ועל הצבא. אחכ ביקשתי ממנה שתכתוב מכתב תשובה מאורן אליה ובו הוא יסביר לה מדוע הוא מתבטא כך ומדוע יש לו שריטות וטראומות משירותו בצבא. לפני כתיבת המכתבים רוני גם צפתה בראיונות עם חיילים, בכתבות על טראומות שקרו לחיילים וכך גם למדה עוד על הנושא. לאחר כתיבת שני המכתבים יש לציין שהחיבור שלה עם הדמות התחזק מאוד.

התרגול עם נטע- לתרגול עם נטע לחיבור לדמותה של אורלי המורה שאלתי אותה מה הדומה ומה השונה בינה לבין הדמות. גם כאן השוני גבר על הדמיון. אך אני חשתי שאצל נטע, שולט החוסר ביטחון החברתי שלה יותר מהכל. ולכן דווקא רציתי לחזק אצלה את הדברים הדומים בינה ובין הדמות ובכך לתת לה להתרגל ולהתאמן באיזור הנוחות שלה בחזרות ולסמוך על כך שלאחר שתצבור ביטחון עצמי מול הקבוצה, תוכל להתפנות ביתר קלות גם לצדדים השונים בינה ובין הדמות. עם נטע אנחנו עדיין בתהליך ה"אימון" וה"תרגול" של הצדדים הדומים, יש תחושה בינתיים שמחזרה לחזרה היא הולכת ומשתחררת מול הקבוצה וכך גם הדמות מקבלת אופי יותר ברור של דמותה של אורלי.

ביבליוגרפיה:

- Uta Hagen, Respect For Acting (wuth Haskel Frankel), chapter 22-"The character *
"Big five personality trails" = מודל חמשת התכונות הגדולות, פותח ע"י פול קוסטה ורוברט מקריי
בשנות ה 80-90 של המאה ה 20

יחידת הוראה בנושא: דיאלוג עם הטקסט – שילוב טקסטים אישיים וחברתיים בעבודה על המחזה "בית בובות"/איבסן

- (1) הנושא בו בחרתי לבנות את מהלך ההוראה הוא **דיאלוג עם הטקסט**.
- (2) הטקסט אשר בחרתי לעסוק בו, הוא המחזה "בית בובות" מאת איבסן, אותו אני מלמדת בכיתה יא במסגרת היחידה: סגנונות תיאטרון. המטרה שלי בסופו של תהליך למידה זה היא להפוך מחזה שנכתב בסוף המאה ה-19, בנורבגיה, למשהו רלוונטי לחיי התלמידים. וזו פה ועכשיו. אני מוצאת במחזה תמות ונושאים עכשוויים וחשובים ביותר לביטוי אישי כמו: הבעת דעה ייחודית, פיתוח עמדה ביקורתית, הקשבה לדעות וגישות שונות ממה שמקובל, קבלה והכלת השונה מימך.
- (3) בחירה זו, הולמת את תפיסת עולמי בהקשר לביטוי אישי ולאנדיבידואליזם. מצד אחד החברה ומוסכמותיה והציות העיוור לנורמות שהיא מכתובה כנגד דעות וקולות ייחודיים אשר לא נכנעים לתכתיבים חברתיים. תמיד האמנתי במציאת הקול הייחודי שלך והשמעתו גם אם הוא לא תואם את הדעה הרווחת בקרב החברה לה אתה שייך. הדבר בא לידי ביטוי ביתר שאת בקרב בני נוער. זה השלב בו הם עסוקים בשאלות שאלות בנוגע לנושאים רבים המעסיקים אותם, והם מתחילים לגבש את הזהות שלהם בנוגע לנטייתם המינית, הטעם האישי שלהם בנושאים כגון: אמונותיהם, תפיסת עולמם, דעות פוליטיות, אופנה ועוד. מצד אחד, הם רוצים להיות דומים לקבוצת השווים- ולכן הם מאמצים את טעם רוב חבריהם מצד שני הם מנסים למצוא את הקול הייחודי שלהם ולבטא אותו. בתפיסתי אני תומכת בעמדה הדוגלת ומעודדת פיתוח חשיבה ביקורתית ועצמאית, גם אם היא לא פופולארית בקרב החברה לה אתה משתייך. הקונפליקט המתמיד הזה, בין המוסכמות החברתיות אשר יוצרות לחץ אדיר על הפרט, השואף מצד אחד לשייכות אך מצד שני לביטוי עצמי אישי, בא לידי ביטוי בעוצמות ובאינטנסיביות גבוהות בקרב בני הנוער.
- (4) רעיון גדול- אחד הרעיונות הגדולים הנובעים מתוך המחזה בית בובות הוא האינדיבידואל כנגד מוסכמות וערכי החברה. הבנה והכרת העצמי, על דעותיו וטעמו. שמירה על ייחודיות הפרט כנגד היטמעות בכלל.
- (5) קונפליקט העולה מתוך המחזה: הקונפליקט הבסיסי העולה מתוך בית בובות, הוא הקונפליקט הפנימי בו מצויה נורה. מצד אחד עליה לציית למוסכמות החברה המציבות אותה כרכוש הבעל והמשפחה, דרישה אשר מונעת ממנה להביע עמדה או כל תפיסה אותנטית כנגד הרצון שלה, להבין מי היא מה הן רצונותיה ומהו טעמה. את עמדת החברה ומוסכמותיה המוצגות ככוח שלילי, מייצג בעלה הלמר ואת העמדה כנגד מייצגת נורה.
- המחזה נתפס בקרב הרוב כמחזה פמיניסטי, אך כשאיבסן נשאל לכך, הוא פסל עמדה זו בטענה שהמחזה עוסק בזכותו הבסיסית של הפרט אם זה גבר או אישה, לביטוי אישי ולחירות. אני מתחברת לתפיסה זו, אשר מהווה עבורי פלטפורמה לעסוק בקונפליקטים המעסיקים את תלמידיי, בנושא החירות וחופש הביטוי להגדרה עצמית.

6) מהלך הוראה – מקונפליקט לדיאלוג-

* הוראת המחזה- "בית בובות" מאת הנריק איבסן

* מאפייני התיאטרון הריאליסטי- ורקע על התקופה (היבטים חברתיים, היסטוריים, תרבותיים)

* כותרת: ציטוט מתוך דבריו של איבסן, עצמו על המחזה:

" אישה אינה יכולה להיות היא עצמה בחברה המודרנית. זוהי חברה גברית , שאת חוקיה חוקקו גברים המשמשים גם כתובעים ושופטים הבוחנים התנהגות נשית מתוך נקודת ראייה גברית" (איבסן,1878)

*דיון בכיתה, על הציטוט. כמו כן נדון על תמות הנובעות מתוך המחזה, כגון:

האדם האינדיבידואל והחירות להגדרה עצמית

היחיד כנגד מוסכמות החברה

הסתרה וגילוי

אי שוויון בין המינים

חוסר סיפוק בזוגיות בחיי המשפחה ובכלל בחיי החברה

היחיד המורד במוסכמות חברתיות שקריות על ידי נטישת המוסד המסמל אותן) במחזה הכוונה למוסד

המשפחה, באופן כללי יותר זוהי החברה)

• **שאלות שאלות והרחבת התמות בהן עוסק המחזה**

• שאלות כגון: מה זה אומר לפעול כנגד המוסכמות? איזה מחיר משלמים עבור התקוממות כזו? האם אנו

מוכנים לשלם את המחיר, של הוקעה חברתית? האם יש גבול? אם כן מהו? מי קובע אותו? עד כמה

אנו מוכנים לקבל חריגים? אנשים שהדעה שלהם שונה משלנו? איפה אנחנו ממקמים את עצמנו? ועוד

• לאחר , דיון בנושא זה של אינדיבידואליזם כנגד קולקטיביזם... התלמידים יתבקשו לעיין ולאסוף חומרים

שמתכתבים עם נושא זה. הם יביאו לכיתה, רק חומרים שייגעו בהם ויהיו רלוונטיים לחייהם. החומרים

יהיו משדות שונים, מעולם התיאטרון , יומלצו מחזות כמו: מקווה, מניין נשים, אויב העם, קשורה,

מופשטת, גוויותי ורבותי, היידי בת זונה, צ'ארלי, הבחורים בדלת ממול.. ועוד

• שירה- "אני המזרחית שאתם לא מכירים"- עדי קיסר

• סרטים: אור ירח, תלמה ולואיז, חיוך של מונה ליזה , סופרז'יסטיות, 12 שנות עבדות

• מוזיקה- האישה היא הכושי של העולם- ג'ון לנון, טוי- נטע ברזילי, express your self- מדונה

• ספרים- נשים קטנות, המשפט- קפקא

• אלה כמובן יהיו הצעות בלבד. יתקבלו בברכה הצעות מקוריות של התלמידים כמובן. בו בזמן תינתן

אפשרות לכתיבת מונולוגים אישיים העוסקים ומבטאים את הקונפליקטים שהתלמידים חווים בחייהם

בהקשר לתמה בה אנו עוסקים.

• התוצר של תהליך הנבירה איסוף חומרים כתיבה ועיבוד- הוא העלאת ערב בפני השכבה , מורים, חברים

ומשפחה שהנושא שלו הוא: אני והחברה.

• העבודה תהייה קבוצתית- הכיתה תתחלק לקבוצות, כל קבוצה תעבוד על סצנה מתוך המחזה "בית

בובות", כאשר לתוכה ישולבו מונולוגים אישיים שנכתבו על ידי התלמידים או קטעים מתוך המחזות

\שירים\ספרים ועוד, שימצאו רלוונטיים ותורמים לתמה המרכזית שנבחרה. קטעים אשר יתמכו בערכים

רלוונטיים לחייהם היום, כגון: חברות, חופש בחירה, הזכות לשוויון, גילויי חמלה ואמפטיה כלפי השונה,

קבלה עצמית, סובלנות, פיתוח חוש ביקורת.

- באופן זה- הטקסט של המחזה, על כל מה שהוא מציע, במיוחד הקונפליקטים המצויים בו, מהווה בסיס לחומרים אישיים הנוגעים לחיי בני הנוער. נושאים אותם הם רוצים להציף ולחשוף בפני חבריהם ובפני החברה בה הם חיים.
- החלטה על השפה הבימתית – נראה שהתוצר שיתקבל יהיה רחוק מביטוי ריאליסטי, ויהיה יותר בכיוון פוסט מודרני (מופע אקלקטי, המכיל בתוכו קטעים ממחזות ומקורות שונים ומגוונים)
- לסיכום- המהלך מעמיד את **התלמיד במרכז**- הוא שואל שאלות לגבי המקום שלו, הקול שלו הייחודי בחברה בה הוא חי והקבלה של החברה אותו (מקונפליקט לדיאלוג)
- **הקבוצה**- היא תלמידי מגמת התיאטרון אשר לומדים יחדיו ומוגדרים כקבוצה (כיתה יא)
- **הקהילה**- היא המשפחה, המורים החברים בשכבה
- **החברה**- כלל תלמידי בית הספר, ושוחרי תרבות מהמעגל הרחב יותר
- לאחר המופע נערוך דיון המאפשר שיח על הנושאים והתמות שעלו במופע ואף רפלקציה על התהליך כולו
- השתמשתי בדרמטורגיה יישומית כמעצבת מופע, וזאת כדי ליצור מופע היברידי המשלב בין חומר טקסטואלי דרמטי (המחזה עצמו) לבין טקסטים אישיים של התלמידים. היצירה אמורה לקבל עומק בעלת שכבות ורבדים. היא הופכת להיות אישית ומשמעותית למשתתפים וגם לקהל שבא לצפות.

רשימה ביבליוגרפית

אברהמי, יצחק, "לקראת ההצגה בתיאטרון הקאמרי: מלחמה בשקרים ומוסכמים: בית הבובות לאיבסן", מעריב, 6 בפברואר 1959.

בר, אלה, "עוף גוזל, אך אל תגביה טוס כמו איקרוס", אתר פסיכולוגיה עברית, 15 באפריל 2011.

דור, משה, "נורה היא לא אישה", מעריב, 9 בדצמבר 1982.

לוז, עירית, "במקום תמונות: דרמטורגיה יישומית כמעצבת מופע אודיו גרפי בהשתתפות רואים ועיוורות", חיבור לשם קבלת תואר מוסמך, אוניברסיטת חיפה, החוג לתיאטרון, 2017.

עמבר, יעל, "יישומי של מודל התיאטרון הקהילתי בהפקות תיאטרון המתקיימות במסגרת מערכת החינוך", חיבור לשם קבלת תזה, אוניברסיטת תל אביב, החוג לאומנות התיאטרון, 2006.

ביבליוגרפיה:

- משרד החינוך (2007) כישורי חיים, מתווה לתכנון ולהפעלת תכנית בית-ספרית. שפ"י, תכניות לימודים, משרד החינוך.
- משרד החינוך (2012). האחר הוא אני, תהליך חינוכי ערכי לקידום חברת מופת, תשע"ג.
- שינמן, ש' (1995). תיאטרון הכיתה. תל אביב: צ'ריקובר.

אבי כוכבי

יחידת הוראה בנושא זהות מגדרית סביב המחזה "מיץ מיץ לימונדה"/ג'ושוע קונקל

1. הנושא שאני בוחר בו הוא זהות מגדרית

2. במהלך אגע ברכיבים הבאים: דיאלוג עם טקסט, עבודה עם האחר.

ביבליוגרפיה:

<https://docs.google.com/document/d/1U7m-tXOouEAUn2cRCmT9a6qvHvnPNHn/edit#heading=h.qjdgxs> - לינקים לשיח רגשי בשיעור
<https://cms.education.gov.il/EducationCMS/Units/Shefi/KishureiChaim/GishurRavTarbut/KesherKeshevVeSiah.htm> - ייצירת שיח מוגן בנושאים קונפליקטואליים

3. בחרתי בנושא זה משתי סיבות עיקריות- השתייכותי לקהילה זו שהיא משתנה תמידית בהגדרותיה ובחבריה ולכן גם אני עובר שינוי ותהליך גילוי עצמי ככל שהשנים מתקדמות ולכן טבעי שאחשוב על כך במהלך חיי הנותרים והסיבה השנייה היא נוכחות גדלה של תלמידים ותלמידות בכיתות אשר מלמד בהן, חטיבה עליונה י-יב אשר משתייכים לקהילה זו, חלקם יצאו מהארון או עוברים תהליך שכזה או שמגלים/ות את עצמם/. בתהליך ההוראה הרגיל של לימודי תיאטרון, האחר בצורתיו השונות נמצא ונוכח במחזות שונים אך אין נגיעה ספציפית בתחום הלהטבי וייתכן שהגיע הזמן לנסות ולגעת בצורה עדינה על מנת לתת גם לצדדים אלו להיכנס לשיח שבכיתה.

4. המחזה שבחרתי הוא מיץ לימונדה שעלה לראשונה בארץ בתאטרון חיפה בשנת 2014 מאת ג'ושוע קונקל ובבימוי עופר עמרם.

מתוך האתר הבמה

<https://www.habama.co.il/Pages/Description.aspx?Subj=1&Area=1&ArticleId=22135>

" מיץ מיץ לימונדה" היא בכורה ישראלית של הצגה ססגונית בשילוב בובות, מוזיקה ותנועה על התבגרות, קבלת השונה, ועל אהבה ראשונה ועקומה.

אמורי הוא בן 11. הוא אוהב לשחק בבובות. הוא יודע שיום אחד הוא יהיה כוכב, ואז יוכל לעזוב את חוות התרנגולות שהוא גר בה. לשם כך הוא מתאמן על נאמברים לתוכנית כישרונות בטלוויזיה "נוגעים בכוכבים", יחד עם סאטרלין, הבובה שלו, ולינדה, חברתו הטובה.

לינדה היא תרנגולת דיכאנית, שמשמינה מדי יום ולא מבינה למה. סבתא של אמורי גוססת מסרטן, אבל ממשיכה להאכיל את התרנגולות ואחר כך לזרוק אותן למטחנה, כי זה מה שהיא תמיד עשתה.

מול אמורי גר אליוט. הוא גם בן 11, והוא אוהב לשרוף דברים. בבית הספר הוא מרביץ לאמורי, ואחר הצהריים הם משחקים באבא ואמא.

זוהי הצגה סוגונית, מרירה מתוקה, על מי שחי בסביבה שלא מתאימה לו ולא מבינה אותו. "

5. הקונפליקט המרכזי במחזה מתרחש בכמה מישורים/נושאים הראשון בין האני מאמין האישי לבין רצון החברה שמסביב, עוד נושאים: בין פנטזיה לריאליזם, בין קונסרבטיביות לרפורמות, בין גבריות לנשיות.

קונפליקטים אשר יכולים לעלות במהלך העבודה נוגעים בנוגע לזהות המגדרית, רתיעה או משיכה אל עניין זה, עירום גברי באחת מהסצנות ואפילו עניין צמחונות והצורה שבה מדברים ומציגים אותה במהלך המחזה/הצגה

מהלך הוראה-

שלב ומפגש ראשון עיוני

זה קיים בתוכנו -

חיפוש ההדהוד של הנושאים והערכים במחזה במציאות הפנימית של המשתתפים -

שימוש בשמש אסוציאציות על גבי לוח כאשר כל התלמידים/ות מתבקשים/ות להגיד בקול רם בהקשר לקהילה הלהטבית, אסוציאציות שונות

שיחה על הממצאים והאם באמת יש ערכים כמו שוויון ומימוש עצמי בישראל/העולם, נקודת המוצא של לכל אזרח יש זכויות וחובות ולפיכך המדד לכך הוא לקחת את הקצוות, למשל הקהילה הלהטבית ולבדוק מה יש למדינה להציע מבחינה תחיקתית בנושא

צפייה בכתבה כלשהי העוסקת בנושא מתוך רבות למשל ראיון עם אחד או אחת מהנערים/ות שעברו תהליך המרה או מחאת הפונדקאות

לינק לכתבה על המחאה של הפונדקאות בגיא פינס

<https://www.youtube.com/watch?v=sBcUI9nQIn0>

שלב ומפגש שני עיוני ומעשי

מהי גבריות ונשיות -

האם גבריות מוגדרת על ידי מראה? שפה? התנהגות? איברים? ומה לגבי נשיות?

קריאה של סצנה אחת מתוך המחזה אשר בתוכו יש התנגשות בין איך גבר אמור להראות ולהתנהג ומה למעשה יש בנמצא. רצויה הסצנה של אמורי הדמות הראשית אל מול סבתו הנוקשה או הסצנה בין אמורי לאליזט שמנסה לשכנע אותו לשחק באבא ואמא.

העלאת הסצנה במהירות על ידי תלמידים/ות שמתנדבים לכך, כאשר אפשר להפוך גם את התימה של גבריות בנשיות ולתת לתלמידות לבצע את הסצנה. ואז חוזרים על שמש האסוציאציות - מה הם מרגישים כרגע לאחר קריאה וצפייה בסצנה? האם השתנו המושגים? הקצינו?

צפייה באותה סצנה שנקראה מבוצעת על הבמה מתוך ההצגה הרשמית

לינק להצגה ביו טיוב מאת תיאטרון חיפה

<https://www.youtube.com/watch?v=O3wsQIJGc8&t=1871s>

שלב ומפגש שלישי עיוני

בני נוער להטבקים

דיון ופעילות: אם הייתם יכולים לשאול שאלות בני נוער מהקהילה, מה הייתם שואלים ומה אתם חושבים שהם היו עונים?

צפייה ב "תסלחו לי על השאלה" בבני נוער מתוך הקהילה הלהטבקית
קישור מיו טיוב לפרק

<https://www.youtube.com/watch?v=tYva8ZSaYYo&t=22s>

דיון אחר צפייה - האם השאלות השתנו כעת?

לינק לכתבה על אלימות כלפי נוער גאה מתוך כאן חדשות

<https://www.youtube.com/watch?v=Ffv2W2dGHAs>

שלב ומפגש רביעי עיוני -

מחזה והצגה

קריאת מחזה וצפייה במקביל, כאשר בכל פעם קוראים חלק וצופים באותו חלק שנבחר. במידה ואין זמן אז להסתפק רק בהצגה עצמה.

כל תלמיד/ה מקבל/ת משימה: בחירת סצנה אחת ופירוקה למרכיבים טקסטואליים (נושא, קונפליקט, דמויות) ומרכיבים בימתיים (תפאורה תלבושות תאורה מוזיקה תנועה). העבודה תוגש כחלק מציון היחידה.

שלב ומפגש חמישי עיוני -

סיכום

דיון ושיחה: מה הנושאים שלמדנו? מה הערכים שהתחדשו אצל התלמידים והתלמידות אם בכלל?

אופציה: במידה ויש משהו/י מהנוער הזה בתוך הכיתה, שרוצה לדבר או לשתף. וצפייה בלינק שנותן קצת אופטימיות

שיחה עם נוער גאה והוריהם מקשיבים ברקע מתוך מאקו

https://www.youtube.com/watch?v=cjOPJiJI6_4

יחידת הוראה בנושא: קונפליקט ודיאלוג בין השחקן. ית לדמות במחזה**"חשמלית ושמה תשוקה" / טנסי ויליאמס**

1. הנושא בו בחרתי לביצוע המהלך הוא השחקן והדמות. תחת הכותרת של קונפליקט ודיאלוג בין השחקן לדמות.
אני מוצאת שפעמים רבות תלמידים מתקשים לפענח מורכבות של דמויות. משום כך אירועים קשים ומהלכים בעלי חשיבות רבה במחזה אינם מובנים להם. לעיתים יש הקלת ראש בתופעות קשות אותן מבקר המחזה. רק משום שהדמות ככל שהבינו הייתה כזו ש'הביאה על עצמה' את המהלך. הם ממערים לשפוט את הדמות באופן פשטני וחד ממדי. לפיכך גם לא נדרשים לקונפליקטים שהמחזה מעלה. מה שמביא לא פעם להבנה לקויה של הסיטואציה המרובדת. המשמעות תהיה הסקת מסקנות מהירה שלא לוקחת בחשבון מורכבות של מצב ומורכבות של מהלכים ובחירות אנושיות. פעמים רבות מצאתי עצמי נדהמת ומזועזעת כשהבנה לקויה שכזו הביאה תלמיד להצדיק תופעות קיצון כמו רצח ואונס - שמתרחשים בעולמה הבדיוני של הדמות במחזה.
2. פעמים רבות הן בלימוד של מחזה בכיתה והן בעבודה על מחזה בתהליך ההפקות, הייתי עדה בקושי אמיתי של תלמידים צעירים להבין דמות מורכבת. קל וחומר לגלם את הדמות אם היא שונה מהם ולו גם במעט. אני סבורה שכשמתקיימת חקירה והכרות אמיתית עם הדמות מהליכיה מתפענחים. נוצרת קירבה לעיתים גם הזדהות או לפחות נקודות השקפה. המורכבות האנושית של דמות בדיונית והאירועים הבדיונים המתרחשים הופכים מזרים ומרוחקים לשיקוף של מציאות אנושית ונקודת מבט על מצב האדם.
3. במחזות שאני בוחרת ללמד מצויים תמיד נושאים שקרובים לליבי ואג'נדות חברתיות שחשוב לי לחלוק איתם. אני מאמינה שכמורה לתיאטרון דרך האומנות והיצירה יש לי את הזכות ואת היכולת להגיע לשיח פתוח ומשמעותי עם תלמידים בנושאים משמעותיים. לעיתים דווקא בחסות המחזה -דרך סיפור מרוחק לכאורה של משהו אחר. ממקום ומזמן אחר. כשכסות התלבשות-הופכת אותי למשהו אחר. דווקא אז - ניתן להתקרב ולגעת בזהירות בנושאים טעונים וקשים ולעיתים להעלות ולהשמיע מצוקות אמיתיות. לאפשר קיום שיח משמעותי שמגיע ממקום קשוב ומאפשר יותר.
4. הטקסט אתו אעבוד יהיה "חשמלית ושמה תשוקה" של טנסי ויליאמס. במסגרת לימודי הריאליזם. מחזה אותו לימדתי בעבר הרחוק 'מדגדג' לי לשוב ולעבוד אתו. יש בו את כל החומרים הטובים לדרמה: מתח בין מעמדי, תפקידי האישה והגבר בזוגיות. אלימות מובנת במערכות יחסים זוגיות. הומופוביה, מיזוגניה, ניצול יחסי מרות, אונס מושתק ומוכחש. גבריות רעילה. משבר והתערערו נפשית ואשפוז בכפיה. בעבר כשלמדתי את המחזה החלק של האונס של בלאנש היה המזעזע מכל בעיני. לא פעם נחרדתי מתלמידים שפתרו את העניין בכך ש'זה מגיע לה כי היא הביאה את זה על עצמה'. כי היא פרובוקטיבית. עכשיו במרחק של כמה שנים אני סבורה שגם דמותה של בלאנש וגם זו של סטלה דורשות פיענוח. עולמן מורכב מאד ודורש חקירה וניתוח על מנת שיהיה ניתן להתקרב ולהתחיל להבין את הסכסוך והקונפליקט הפנימי שמצוי בהן. גם דמותו של סטנלי שעל פניו קל יותר להבין לפענח ולתעב. זכתה לפרשנות משחקית מרתקת בגילומו של מרלון ברנדו. בסרט הביתי נשכח של איליה קאזאן משנת 1951. סטנלי של ברנדו היה פראי תוקפן ואלים אבל גם רגיש ולרגעים פגיע כמו ילד מבוהל. מה שהפך את הדמות למתועבת נערצת ומכמרת לב בעת ובעונה אחת.
באופן משונה (ומתסכל) למדי המחזה שנכתב ב-1945, ומשקף מערכות יחסים, תפישות הגדרות והבניות חברתיות שהיו נכונות לשנות ה-50 בארה"ב, מעלה נושאים וחומרים שהטיפול בהם מאתגר מאד

גם היום. ניתן היה לחשוב כי בעידן בו מי טו הוא מושג שגור שקידם והביא את השיח הנשי פמיניסטי מגדרי להתקדמות נוספת. של מודעות והתקדמות לכיוון שוויון חברתי. יהיה קל וברור יותר לדון במה נכון ומה לא נכון. בעוללות חברתיות. ובסוגיות מגדריות. אך לא כך הוא. אמנם על פניו התקדמנו מהתפישות השמרניות המגדריות של שנות ה-50. אך גם ב-2022 אנחנו עדים לשיח אלים ומתלהם. השיח הציבורי והתקשורתי המתקיים בציבור וברשתות החברתיות רווי התלהמות ותוקפנות. תופעות של שיימינג והאשמת הקורבן במקרי תקיפה ואלימות מינית לא פסקו, שלא לומר עדיין רווח. גם היום נשמעות תפישות עולם שמרניות וחשוכות המדגימות מוסר כפול במה מותר וראוי ומה אסור ובזוי במיניותה של האישה מול מיניותו של גבר. דווקא בעולם המתקדם והפתוח בו אנו חיים היום מתקיים בלבול ומתח בין הליבראליות והנאורות לבין השמרנות והפנמת הדיכוי. בני זוג אלימים ומערכות יחסים רעילות מתקיימות גם היום. לא פעם במסווה של אהבה גדולה. מושג כמו גזלייטינג שב לשיח הציבורי. (*1) מדובר במניפולציה שמפעיל אדם על אחר על מנת לערער אותו ואת אמונתו והבנתו לגבי אירועים שהוא חווה. הערעור הוא כה עז עד כדי כך, שהוא מביא את האדם למצוקה נפשית חמורה עד כדי דיכאון ו/או טראומה שתביא את המעורער לכדי אשפוז במוסד פסיכיאטרי. ב-2019 התייחסה הסוציולוגית סוויט לתופעה שוב מההקשר של יחסי הכוחות המגדריים. היא מצביעה על יחסי כוחות לא שוויוניים שהנפוץ מביניהם לטענתה הוא זה המגדרי. המושג גזלייטינג שרווח בתיאטרון ובקולנוע בשנות ה-40 היה פופולרי והצביע על תופעה חברתית באותן שנים שאפשרה לאשפז קרוב משפחה מסיבה אנוכית כלשהי. המושג השתנה והתרחב בספרות הפסיכיאטרית לאורך העשורים הבאים והמשיג מגוון שיטות שליטה ביחסים בינאישיים לרבות אשפוז בכפייה אך לא רק. בשנות ה-90 פרץ המושג את תחום הפסיכיאטריה, והפך למושג נחקר בתחומי הסוציולוגיה והמגדר. אני צופה אתגר לא קטן - להביא דמות קונפליקטואלית כמו בלאנש שהיא גם יהירה ויומרנית מינית יצרית שקרנית פנטזיונרית מעורערת חוטאת ופרובוקטיבית. להראות ולפענח את כל השכבות והמורכבות שבה. עם השבירות והפגיעות הגדולה. האשמה שהיא נושאת והייסורים הנפשיים. להצליח להניח את כל אלה על מורכבותם בפני התלמידים. ולהגיע למסקנה כי למרות כל הבעייתיות במי שהיא ובפעולות שהיא נוקטת ומתנהלת אין היא ראויה לביזוי והשפלה פומבית, וחלילה לא לאונס. כמו כן קונפליקט לא פשוט יהיה להבהיר איך אהבה גדולה ופוטוגנית. כמו זו של סטלה וסטנלי יכולה להיות תחפושת ליחסי שליטה ואלימות בזוגיות. גם כאן זה ידרוש פיענוח הדמויות ואופי היחסים הטעון ביניהם שמתחפש לאהבה ויצריות אך בפועל הוא מסוכן מאד וקטלני. ככל שאני מעמיקה ובודקת את המחזה את הדמויות ואת הנושאים הנדונים אני מגלה שהנושא בו בחרתי לעבוד: השחקן והדמות. הדרך לצלוח את הקונפליקט בהכרות הבנה וניתוח הדמות והדרך לגילומה המשחקי. קשור בעבודות לקונפליקט נוסף בו עסקנו בהשתלמות- הדיאלוג עם הטקסט. העבודה עם ערכים ונושאים שמצויים בטקסט יכולים להתפרש ולהתפענח בדרכים שונות. ובהיותם נושאים רגישים עשויים להסעיר ולעורר אמוציות. הבעייתיות אינה רק באונס של בלאנש ע"י סטנלי במחזה. אלא גם כל ההתייחסות לעניין כפי שמתרחש בהמשך. ההשתקה וההכחשה של האירוע כולו ע"י סטלה אחותה (-) וסטנלי (כמובן). שליחתה לאשפוז כפוי בבית חולים פסיכיאטרי. על מנת שניתן יהיה להמשיך ולתפקד כמשפחה כאילו דבר לא קרה.

"סטלה: אני לא יודעת אם עשיתי את הדבר הנכון.

יוניס: אז מה יכולת לעשות?

סטלה: לא יכולתי להאמין לסיפור שלה ולהמשיך לחיות עם סטנלי.

יוניס: אף פעם אל תאמיני לזה. החיים מוכרחים להימשך. מה שלא יקרה. את מוכרחה

להמשיך....עשית את הדבר הנכון. זה הדבר היחיד שיכולת לעשות."

מתוך חשמלית ושמה תשוקה (*2)

המחזה מעלה אפשרות קיצונית של הפיכת הקורבן למשוגעת שצריכה ריפוי רחוק מהעין במוסד סגור. אך זהו פתח לשיח וחקירה למידת הרגישות ההכלה ואופן הטיפול שלנו בישראל 2022 בקורבנות אלימות מינית. מי מטופל? מי זה המורחק חברתית על מנת לייצר מצג של שקט תעשייתי. התוקף או המותקפת? מדוע קשה כל כך להתלונן? מה המחיר וההשלכות בהתמודדות גלויה שכזו. איך מזהים אלימות בין בני זוג. מה הם הסימנים המוקדמים. החומרים הקשים והטעונים איתן מתעמתות הדמויות המורכבות של טנסי ויליאמס נותרו טעונים וסבוכים לא פחות עד היום. משנה הזהירות שנדרש לטיפול בחומרים שבוערים ומצויים בחיינו הוא הכרח. המחזה הוא האפשרות להרים ולהציף נושאים שהרלוונטיות שלהם אינה מוטלת בספק. הקונפליקטים כאן רבים ומשמעותיים- העלמת עין מול התערבות ועשיית מעשה ארציות מול רוחניות במובן הפרקטי של הישרדות וקיום מול שמירה על מוסר גבוה. מציאות החיים מול מחוזות הפנטזיה. -במובן של הצורך לשלם מחירים קשים וכואבים על מנת להתקיים בחיים. מול ויתור, בריחה אל מחוזות הדמיון והפנטזיה הסרת אחריות עצמית. ההכרות עם הדמויות תהיה דרך הקונפליקטים האלה שמדגימים כיצד רבות מההחלטות שהם עושות לאורך הדרך נובעות מתוך הצורך וההבנה -שככה צריך לעשות או להיות כדי להתקיים. בזמן הנתון בחברה הנתונה ובסיטואציה שלפניהם. הבדיקה שלנו תהיה את הדמויות ומצבן על רקע התקופה ומגבלותיה. כאשר המבט החקרני יופנה החוצה גם אל הכאן ועכשיו בהווה שלנו-בבדיקה מה השתנה מה מתאפשר ומה לא מתאפשר. הן בגלל מגבלות הטבע האנושי הן בגלל מגבלות ותפישות חברתיות כאלה ואחרות. המהלך הלימודי יהיה לאחר קריאת המחזה: כל תלמיד יתבקש בשלב ראשון לבחור את אחת הדמויות. לענות על 4 שאלות סטניסלבסקי. להביא חפצים המאפיינים אותה. להציג את הדמות דרך החפצים המאפיינים אותה במונולוג. בשלב הבא כדי להעמיק את ההכרות עם הדמות מהליכיה ובחירותיה אציג בפני התלמידים את מודל 5 התכונות. כל תלמיד יפענח את הדמות שלו ע"פ המודל ובעזרת הסרגל ימדוד ויגלה באיזו מידה הוא קרוב או רחוק מהדמות ומה הוא זקוק כדי לגלם אותה. מודל 5 התכונות כפי שהוצג בפנינו במהלך ההשתלמות הוא כלי נפלא שמאפשר לבדוק קטגורית את הדמות. ע"פ החלוקה ל-5 תכונות מרכזיות: מוחצנות, נועם הליכות, פתיחות מחשבתית, מכוונות ויציבות רגשית. קטגוריות שגם ניתן לבדוק על עצמינו כבני אדם. למצוא את המשתף והמפריד מהדמות ולעורר על כך שיח פתוח. בשלב הבא אערוך עם התלמידים תרגיל בכתיבה בה כל תלמיד יכתוב **בתור הדמות** חוויית ילדות או יחלוק סוד על קושי או השפלה שהדמות חוותה בעבר. הכותרת תהיה -**הדבר הכי עצוב שקרה לי כשהייתי ילד**. או: **מה שאף אחד לא יודע עליי** מה שלא ספרתי לאף אחד. דרך התרגיל הזה נבדוק אם ניתן להתקרב לדמות דרך הכרות עם הפגיעות שלה. בתקווה שאצליח להעביר שהצלקות הסדקים והשבים שסוחבת הדמות בנפשה משפיעים ומשליכים על בחירותיה ומהלכיה בהמשך חייה. מה שהופך אותה לא לרעה או טובה אלא למורכבת אנושית וראויה למחילה וניתנת להבנה. השלב האחרון יהיה העלאת סצנות מתוך המחזה אחרי ההכרות המעמיקה עם הדמויות. יש לקוות שבשלב זה המורכבות בדמות ובסיטואציה יובנו היטב ויבואו לידי ביטוי בעבודה הבימתית

ביבליוגרפיה

- (*1) שחף. א.ל 2022 גזלייטינג ושליטה ביחסים בינאישיים. בתוך אתר בטיפולנט
https://www.betipulnet.co.il/particles/gaslighting_and_control_in_interpersonal_relationships?fbclid=IwAR1...

יחידת הוראה בנושא הכיתה והקהילה: קולאז' מונולוגים המבוססים על**חקר משפחתי (בעקבות הוראת המחזה "הוא הלך בשדות" / משה שמיר)**

במסגרת שיעורי תיאטרון בשכבת י' למדנו את המחזה "הוא הלך בשדות" מאת משה שמיר. כחלק מהוראת המחזה דיברנו על ההקשרים ההיסטוריים, התרבותיים, ואף המשכנו לחקור את ההבדלים התרבותיים מתקופת קום המדינה ועד להיום, כשהפערים הבין-דוריים עלו בזמן הדיונים הכיתתיים והאימפרוביזציות.

השנה, בניגוד לשנים קודמות, עלה נושא הזהות הישראלית של התלמידים, שחלקם מרגישים מחוברים יותר לזהות בינלאומית שקיימת ברשתות החברתיות. בהמשך לשאלות העוסקות בזהות ובפערים הבין-דוריים, ובעקבות מפגש של ההשתלמות, התחלתי "להשתעשע" ברעיון של להכין עבודה בשיתוף התלמידים. עבודה מעשית שתצא אל מעבר לגבולות אולם התיאטרון, תגיע אל המשפחה והקהילה, ולאחר מכן תשוב אל הכיתה ו"תלבש" צורה בימתית.

נושא הזהות האישית, המשפחתית והקהילתית יוביל את הפרויקט, כשהתוצר שעתיד לעלות בערב שכבתי שיעסוק בנושא הזהות הוא קולאז' של מונולוגים שיבוצעו בליפסינק על ידי תלמידי המגמה. בערב הזהות המדובר יקחו חלק כלל תלמידי השכבה, אנשי צוות בית הספר, התלמידים ומשפחותיהם, ובמידה ויתאפשר הדבר, לאחר העלאת התוצר הבימתי, נקיים שיחה בשיתוף הקהל על הפרויקט ומשמעותו.

הקשר בין הבחירה לתפיסת העולם שלי

דן אוריין מתייחס במבוא של ספרו "דרמה ותיאטרון" לחשיבות קהל הצופים, שהרי גם אם תיאטרון יוכל להתקיים ללא תלבושות, איפור או תפאורה, לא יהיה לו קיום ללא הקהל. אוריין מוסיף וכותב כי יש לתיאטרון מידה של טקסיות. "הקהל והפרטים בה צריכים לחוות את זהותם המשותפת. הטקס הוא אחד האמצעים שבעזרתם שבט בראשיתי וגם חברה מפותחת מודרנית חווים את זהותם."¹ בחרתי להביא לכאן את האמירה הזו מאחר והיא נוגעת בשתי נקודות שהן מהותיות לדעתי בעבודה התיאטרונית: הראשונה היא הקשר בין המבצעים לקהל והשניה היא הזהות.

אני שואפת להביא לבמה הן כמורה והן כמבצעת יצירות שעוסקות בזהות, מעלות שאלות ולא מותירות את הקהל כצופה אדיש. אני מבקשת לערב את קהל הצופים ביצירה, גם אם המעורבות תבוא לידי ביטוי בתנועה פנימית של האדם הצופה בהצגה.

במהלך ההוראה שבניתי המעורבות של הקהל מתחילה בשלב מוקדם הרבה יותר מערב ההצגה – הקהל לוקח חלק גם בהבאת הטקסטים וגם מפגש עם התלמידים המבצעים. אני יכולה לשער כי מעורבות זו תשפיע גם על מידת המעורבות שלהם בזמן הצפייה בתוצר בסיום התהליך.

¹ אוריין. דן. דרמה ותיאטרון. אור עם. 1988

הטקסט שסביבו נבנה מהלך ההוראה

הרעיון למהלך ההוראה צמח מתוך העבודה עם המחזה "הוא הלך בשדות", אך הטקסט שסביבו נבנה מהלך ההוראה הוא טקסט מקורי של קרובי משפחתם של התלמידים. במסגרת הפרויקט, כל תלמיד ותלמידה יראינו את קרובי משפחתם (הורים, דודים, סבים וסבתות) על המדינה כפי שהם חוו אותה בילדותם ונעוריהם. את השאלות לראיון אבנה בשיתוף עם התלמידים במסגרת שיעורי תיאטרון, ולאחר מכן יהיה עליהם לראיון את בני המשפחה ולהקליט את הראיון על מנת שיוכלו לעשות בו שימוש בהמשך.

קונפליקט שעולה במחזה או בתהליך העבודה

במהלך קריאת המחזה "הוא הלך בשדות", בכל פעם שקראנו את התמונות שבהן אורי דיבר עם רותק'ה או וילי, התעורר בכיתה דיון סוער: מדוע זה היחס לאורי? איך פעם היתה הורות? מה החלק של אורי ביחסים המרוחקים? ועוד שאלות רבות שהתלמידים העלו ואף שיתפו מחייהם האישיים. מובן מאליו שבתקופת ההתבגרות קיימים קונפליקטים בין המתבגרים להוריהם. בתקופה זו ההורים והמתבגרים מגדירים מחדש את היחסים ביניהם.² גם אם נקודות החיכוך באות לידי ביטוי בענייני היומיום, על מנת לצלוח את התקופה הזו בשלום, יש לשמור על תקשורת פתוחה ולהימנע מנתק. אני מאמינה כי העיסוק בפרויקט יצור קרקע לתקשורת מסוג חדש, שייצא מגבולות ה"למה לא סידרת את החדר?" ו"לאן את חושבת שאת יוצאת בשעה כזו?" ויאפשר סוג תקשורת שונה.

מהלך ההוראה - מקונפליקט בין דורי לדיאלוג

מקור ההשראה: ההצגה "אקווריום" בבימוי רוני ברודצקי. ההצגה עלתה לראשונה בספטמבר 2016. ההצגה היא תיאטרון דוקומנטרי, שהשפה הבימתית שלשה כוללת שימוש באמנות הליפסינק ובתנועה ייחודית. הטקסט בהצגה מורכב מהקלטות דוקומנטריות שנעשו עם קשישים, כשהטקסט המושמע מגיע בניגוד לשחקנים הצעירים המבצעים אותו.³ הפער בין הטקסט המושמע למראה השחקנים הצעירים יוצר לדעתי שלם שגדול יותר מסך חלקיו. התוצר: קולאז' מונולוגים מדובבים של בני משפחות התלמידים

² כצנלסון. עדנה. יחסי מתבגרים הורים. 2017. מתוך: פינת ההורות איריס ברנט מארכת. [https://www.psychology.org.il/sites/psycho/UserContent/files/%D7%A4%D7%99%D7%A0%D7%AA%20%D7%94%D7%94%D7%95%D7%A8%D7%95%D7%AA\(1\).pdf](https://www.psychology.org.il/sites/psycho/UserContent/files/%D7%A4%D7%99%D7%A0%D7%AA%20%D7%94%D7%94%D7%95%D7%A8%D7%95%D7%AA(1).pdf)

³ ברודצקי. רוני. <https://www.ronnie-brodetsky.com/blank-1>

מהלך ההוראה:

1. במסגרת למידת המחזה "הוא הלך בשדות", שימת דגש על הקונפליקט הבין-דורי העולה במחזה ושאלת שאלות הנוגעות לתמונות הרלוונטיות
2. העלאת שאלות הנוגעות לקונפליקט הבין-דורי כפי שהתלמידים חווים אותו ועיבוד המידע באמצעות אימפרוביזציות ודיונים רפלקטיביים
3. הצגת הפרויקט בפני התלמידים וניסוח שאלות שהיו רוצים לשאול את בני משפחתם בנוגע לתרבות, ערכים, אמנות, ילדות ועוד.
4. קיום והקלטת ראיונות עם בני המשפחה בהתאם לשאלות שכל תלמיד ותלמידה יבחרו מתוך "בנק" השאלות שנבחרו יחד בכיתה.
5. עיבוד הטקסט - הבאת ההקלטות לכיתה, מיון ההקלטות לנושאים ובחירת הטקסטים על ידי התלמידים
6. בחירת השפה הבימתית בשיתוף עם התלמידים וחלוקת תחומי אחריות בקבוצה
 - עיצוב החלל הבימתי
 - איפור ותלבושות
 - אביזרים
 - עיצוב סאונד
 - עיצוב תאורה
 - דרמטורגיה
- השאיפה היא שהתלמידים יעבדו כצוות ויתרמו מהעבודה המשותפת, כשכל בחירה בימתית תהיה מנומקת ולא אקראית.
7. עריכת חזרות
8. עיצוב כרזה לערב התוצרים
9. הצגה חגיגית של התוצרים בערב שיוקדש לנושא הזהות בשכבת י'

גליה שורקי

יחידת הוראה בנושא דיאלוג עם טקסט - "חפץ"/חנוך לוי

- הנושא בו בחרתי לבצע את המהלך מקונפליקט לדיאלוג הוא: **דיאלוג עם הטקסט**.
בחרתי במחזה "חפץ" של חנוך לוי. השיקולים שהביאו אותי לבחירת הטקסט היו:
1. שפה דרמטית אומנותית – הבנת "השפה הלוינית" של חנוך לוי
 2. ההיבט הנושאי- ערכי (תמונה 6 יחידה 4) – בטקסט יש דילמות מוסריות הרלוונטיות עבור התלמידים כגון: יחסי משפיל מושפל, השגת האושר והעלייה בסולם החברתי דרך השפלת אחרים, יחסי ילדים להוריהם. דרך הטקסט והבנתו ניתן לייצר אפשרות לעולם חדש, לכללים חברתיים חדשים (תמונה 24 יחידה 4), לחזק ערכים של הזכות לשוויון, חברות, כבוד אחד כלפי השני וכלפי ההורים, חמלה וסובלנות.

הקונפליקט שעלה במחזה:

הערכים העולים מהמחזה שנויים במחלוקת. הטקסט עוסק בנושאים נפוצים: השפלות, פגיעה באחרים, פגיעה עצמית. בנוסף השפה הלוינית יוצרת ניכור בקרב התלמידים. הם אינם מבינים למה התכוון המחזאי. סצנה שבה אחת הדמויות דורכת על סנדוויץ' קשה לעיכול מאחר וחונקנו לא לדרוך על אוכל. כמו כן קשה מאוד להבנה ולעיכול סצנת התאספות החברים ל-"מסיבת ההתאבדות" של חפץ, שבסופה חפץ מושלך מהגג.

המנגנון שהשתמשתי בו הוא מנגנון "זה קיים בתוכנו"- חיפוש ההדהוד של הנושאים והערכים במחזה

במציאות הפנימית של המשתתפים (תמונה 17 יחידה 4):

על מנת לגרום לתלמידים להציג בצורה מלאה משמעות את המחזה הסאטירי, המוקצן והגרוטסקי של חנוך לוי ראשית הם צריכים להתחבר בצורה אישית לתוכן ולמסרים- "חיפוש ההדהוד במחזה במציאות הפנימית של התלמידים".

התרגיל שבו השתמשתי:

לאחר קריאת המחזה עם התלמידים, ביקשתי מהם לבחור סצנה אחת מתוך המחזה ולהמיר אותה לסצנה ריאליסטית כיום. לדוגמא: סצנות שבהן פוגרה יורדת על אביה ואמה הומרו לסצנות בהן ילדים יורדים על הוריהם. סצנת הסנדוויץ' הומרה לסצנה שבה האישה מבקשת מהחבר שלה לעשות למענה משהו מיוחד על מנת שהיא תרגיש אחת ומיוחדת (מבקשת ממנו לבשל, לקנות לה דברים יקרי ערך ועוד). התלמידים התבקשו לתרגם את השורות המוקצנות של חנוך לוי לאמירות יותר ריאליסטיות אבל שיש להן אותו תוכן ואותה השפעה.

כדי להבין את "מסיבת ההתאבדות" ביקשתי מהתלמידים לחשוב : אם היית צריך לעזוב את העיר, האם היו חלק שהיו שמחים בעזיבתך? איך אתה היית מרגיש? בנוסף ביקשתי מהאנשים לחשוב על אילו דמויות שאני מכיר בחיים שלי, שנחשפתי אליהן, מזכירות לי את חפץ, פוגרה, כלמנסע, טיגלך, אדש ברדש, שוקרא. הצעתי להם להשתמש באותן דמויות מחייהן כפרנסים לאיך שהם יתרגמו את הסצנות. את המחזה עצמו נציג כמו שהוא- זהו מחזה עם מסר חזק אך קל "לפשל" בו אם לא נדבוק בשפה הלוינית המוקצנת, כמו גם את סצנת הדריכה על הסנדוויץ'. חלק מהמימד של להציג את חנוך לוי זה לתת בעיטה לקהל, ליצור אי נעימות ולזעזע. אין דרך להתחמק מדריכה על הסנדוויץ'.

תרגילים אילו יאפשרו לתלמידים להתחבר יותר למשמעות אחרי ההקצנה ויגרמו להם לשחק את הסצנות במחזה עצמו בצורה שלא רק נועדה לזעזע אלא נועדה להעיד על משהו שהם רואים וחווים בחייהם. הטקסט יצר ניכור, הסצנות ייצרו התקרבות, וכפי שציטטה ענבל גנצר שיבי (תמונה 17 יחידה 4) : "מצד אחד זה נורא רחוק ומצד שני זה ממש קרוב וקשור לחיים שלנו היום, וזה ממש דילמות שעדיין קיימות בתוכנו... את גם מגלה על עצמך כל מני דפוסים ישנים שהיית רוצה לשנות".

רינת שלום סמליאן

יחידת הוראה בנושא דיאלוג עם האחר: מפגשים משותפים לתלמידי

מגמות תיאטרון מהמגזר היהודי והערבי

הנושא שבו בחרתי לעסוק הוא מפגש בין קבוצות הכולל בתוכו דיאלוג עם האחר. הפרויקט המדובר משלב בין קבוצת נוער מהמגזר הערבי וקבוצה שאני מלמדת בבית הספר גוונים. שתי הקבוצות בשכבת יא' ולומדות במגמת תיאטרון בבתי ספר שונים. הנושא עלה על הפרק ביוני 2021 לאחר מבצע "שומר חומות", ויזמה אותו מנהלת בית הספר הערבי "סינדיאנה" שבגבעת חביבה. שני בתי הספר נמצאים במועצה האזורית מנשה, הכוללת בתוכה ישובים יהודיים וערביים. האירועים שהתרחשו במהלך המבצע ערערו את הדו קיום ששרר במועצה, ולכן יוזמתה של מנהלת סינדיאנה התקבלה בברכה אצלנו בבית הספר, ועוררה בי התרגשות להתנסות במשהו חדש, חשוב וחיוני. ראשית התקיימה בקיץ פגישת היכרות משותפת של המנהלות ומורות התיאטרון משני בתי הספר בזום. הפגישה הייתה באווירה טובה וחיובית. בפגישה הנוספת (שגם התקיימה בזום) ערכנו תיאום ציפיות, שרינו תאריכים - עשרה מפגשים משותפים פעם בשבועיים במשך שעה וחצי. וקבענו שהמפגש המסכם יהיה אירוע שיא בהשתתפות קהל משני בתי הספר ובו נציג סצנות משותפות מתוך התהליך הסדנאי שחווינו ודייקנו יחד.

הרעיון הגדול שסביבו נבנה את המהלך הוא יצירת דיאלוג עם האחר, הכרת והעמקת הקשר עימו באמצעות אמנות התיאטרון. קונפליקט שהתעורר בקרב תלמידי ותלמידות המגמה שלי כשיתפת אתם על הפרויקט המסתמן בתחילת השנה היה החשש מפערים במנטליות של שתי הקבוצות שיכול להיות ולא ניתנים לגישור. תלמידה שיתפה שהיא מפחדת שהמפגשים יהיו לחינם ולא יניבו תוצר בימתי. תלמיד נוסף היה סקפטי לגבי האפשרות ליצור משהו יחד. אך רוב הקולות שעלו באותה שיחה היו חיוביים, והיה עניין מצד המגמה להיפגש ולהתחיל את הפרויקט.

מהלך ההוראה שתיכננו מורכב מארבעה שלבים :

- 1 הכרות וגיבוש הקבוצה, יצירת אווירה נעימה וחיובית
- 2 עבודה על סצנות בקבוצות קטנות ומעורבות בהשראת טקסטים מכתבות בעיתון/ תמונות/ שירים וכו'
- 3 חזרות, ליטוש ודיוק הסצנה
- 4 מופע משותף ומסכם מול קהל

מתודה / כלי שאני חושבת לאמץ בזכות ההשתלמות הוא סגנון העבודה של אגוסטו בואל. מאוד אהבתי את השפה הבימתית (עבודה פיזית ומסוגננת) ואת ההפיכה של התלמידים לסוכני שינוי, אקטיביסטים חברתיים עם "אג'נדה מובהקת". הרעיון שעומד מאחורי שיטת תיאטרון המדוכאים הוא שכל אחד למעשה יכול לעשות תיאטרון ושהעשייה התיאטרונית היא חלק מתהליך העצמה של הקולות החלשים בחברה. התיאטרון הוא מעשה חברתי פוליטי ובואל הוא הנציג המובהק ביותר של האסכולה שרואה בתיאטרון כלי שנועד לשרת את צרכיה של הקהילה תוך השמעת קולם של מגזרים שבדרך כלל אינם זוכים לייצוג. למעשה כיום כל מי שעוסק בתיאטרון כאקט פוליטי ולא רק כאלמנט בידורי רואה בבואל מנהיג אידיאולוגי והושפע ממנו" (פרו' א. עוז) הסרטונים שבהם רואים נוער מופיע על פי הגישה הזאת מעוררים בי השראה ותקווה שזה אכן אפשרי. ואני אשמח להציג לתלמידי חלק מהקטעים שאהבתי בהיבט של התוכן והצורה.

יחידת הוראה בנושא: עבודה עם "האחר" סביב המחזה "התפקיד הראשי" (כיתה ח)

בחרתי את הנושא הנ"ל בעקבות המחזה "התפקיד הראשי" עליו אני עובדת עם כיתה ח'. המחזה עוסק בכיתת תיאטרון בו המורה לתיאטרון מחלקת תפקידים לקראת הצגת סוף השנה. ירון תלמיד הכיתה מקבל את התפקידים הראשיים, אך הפעם המורה מתרשמת מהאודישן של אורה ונותנת לה את התפקיד הראשי.

ירון לא מוותר ולוקח לעצמו את התפקיד בחזרה במרמה ובאימים, ואורה נשארת לבדה עם תחושת החלום.

בנוסף, המורה מבקשת ממנה לעזור לירון בהכנה לתפקיד ובלמידה בעל פה, מה שמעמיד את שני הילדים במצב מבין ובלתי אפשרי. למרות כל הסיכויים, נחשפים בהדרגה אורה וירון זה לעולמו של זה וחברות יוצאת דופן נרקמת ביניהם. יחד הם לומדים דברים חדשים על הצורך להיראות ולהישמע, להיות שווה בין שווים ועל הרווח שיש בנתינה לאחר.

1. בהצגה ישנה דמות אמה של אורה שהיא אישה חירשת ומדברת בשפת הסימנים. בתפיסת עולמי כאשת חינוך אני מודעת לכוח שיש לשיעורי תיאטרון "להאיר" את השונות ולנסות ליצור חברה שוויונית ומכילה. הנושא נבחר מהצורך העמוק שכל אדם רוצה לחוש בעל ערך, משמעותי, אהוב ומקובל בחברה. ערכי כבוד, סובלנות ושוויון מאפשרים קיום משותף, שלום וסדר חברתי, והם התשתית לעשייה חינוכית ולעמודי היסוד שעליהם ניתן לכונן חברת מופת. העלאת המודעות בשיעור והשיח על "האחר" בהחלט מקדם אותנו צעד משמעותי בנושא החשוב הנ"ל.
2. כפי שכתבתי בסעיף הקודם אנו נעסוק בנושא השונות והאחרות באמצעות המחזה "התפקיד הראשי" המגולל את חייה של אורה עם אמה החירשת. סצינות רבות מתוך המחזה מתקיימות בשפת הסימנים ומצאנו מתורגמנית שעזרה לנו לתרגם את הסצינות וללמד את הילדים "שפת הסימנים" בסצינות בין אורה לבין אמה.
3. הקונפליקט של אורה במחזה הוא לגונן על אמה ולהסתיר ממנה קשיים שהיא חווה במהלך שיעור תיאטרון וזאת כדי לא להכביד עליה. הרצון שלה לחיות את חייה כרגיל כמו כולם אך תמיד עולות בה שאלות כיצד החיים אצל אחרים. ישנם סצינות שאורה מספרת על ילדותה בצל האם החירשת ומעלה זכרונות עבר כשכל הילדים קראו לאמם ורק אמה לא שמעה אותה.
4. מהלכי ההוראה בתהליך:

- **הכיתה כמרחב לדיאלוג שמאפשר שיח משמעותי** - הצפנו ביחד את הנושא המורכב של "האחר". התלמידים שיתפו מחייהם האישיים סיטואציות בהם הרגישו בחוויה האישית שלהם "אחרות". דוגמא מצויינת היא ילד שנחשף לראשונה וסיפר כי אביו מתמודד עם בעיית שמיעה, הוא שיתף את הכיתה על החיים שלו בתור ילד שמתמודד עם אביו "האחר" וכיצד למד להתנהל מול אביו. התלמידים הביעו המון עניין ונוצר שיח מרתק במרחב הכיתתי. (ע"פ הנחיות לניהול שיח רגשי בשיעור).

- **עקרון ה"שפה כמעצבת מציאות":**

במסגרת השיעורים נקיים מפגש עם אמא לילד חירש שלמדה בעצמה את שפת הסימנים וכיום היא מורה לילדים חירשים. היא תגיע לכיתה לדבר על הנושא וביחד נלמד את הסצנות במחזה שמתקיימות בשפת הסימנים. הציפייה היא שבאמצעות ההתנסויות הללו נתרום לשיח של הכלה ונרחיב את מעגל הסובלנות. במסגרת השיעור יקבלו התלמידים הזדמנות להתנסות בעצמם אם השפה האחרת.

יחידת הוראה בנושא אלימות ברשת לביה"ס היסודי

הפרויקט: מיצג בנושא "אלימות ברשת"

המשתתפים - כיתות ה

אני מלמדת את כיתות ה' בבית הספר וראיתי הרבה מאוד פעמים את המצוקה של התלמידים לגבי הנושא של אלימות ברשת. החלטתי לקחת את הנושא אלימות ברשת ולראות איך אפשר למנוע את המצבים שקורים בשכבה. בחרתי לערוך מיצג בנושא זהירות אלימות ברשת. ולהציג אותו בשבוע זהירות ברשת של משרד החינוך. התלמידים הציגו את המייצג מול ילדי שכבת ד'. התלמידים השתמשו באלמנטים שונים של תיאטרון ואמנות רב-תחומית. בתחילת התהליך נתתי לתלמידים את הטקסטים. כמו הסרטון:

https://www.youtube.com/watch?app=desktop&v=c_M2ORiUXLU

ובנוסף את שיר השיימינג:

<https://www.youtube.com/watch?app=desktop&v=0lyWmXjEqqw>

אחרי זה ביקשתי מהתלמידים לכתוב סצנות קצרות שיציגו בדרכים שונות.

כמו ריקוד, פסל חיי, ציור, קומיקס, סצנות קצרות וסרטונים קצרים.

התלמידים בחרו לכתוב על הנושאים הבאים ועוד:

- חרם על פטריק.

- פגישה עם מבוגרים דרך האינטרנט.

- אי הזמנה של החתולה למסיבת יום הולדת.

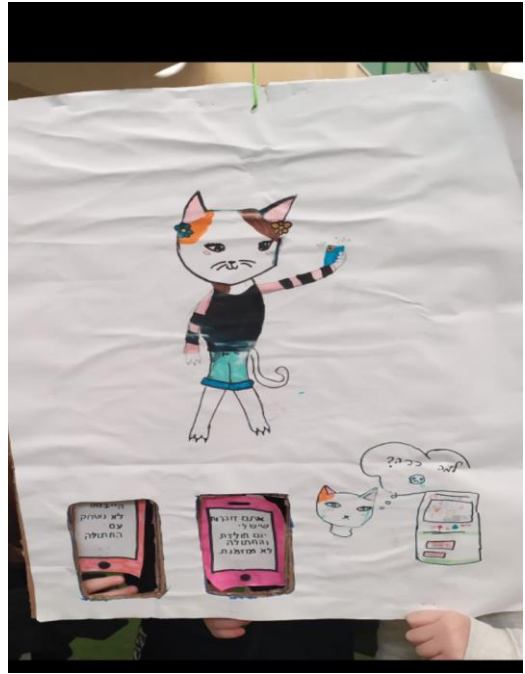
- וסיירת החרם.

במייצג סיירת החרם השחקנים שיתפו את הקהל וגרמו לקהל להשתתף ולהביע את דעתם על הנושא דרך כתיבה על פתקים שחולקו למשתתפים בתחילת המייצג. כך שיכולנו אחרי זה לראות איך אפשר לעצור את המצב של האלימות ברשת.

במהלך החזרות הועלו אצלי מספר קונפליקטים:

עד כמה אני בתור מורה יכולה להתערב בחייהם האישיים של התלמידים. במהלך החזרות נבחרו מספר ילדים שישחקו. במהלך השנה אני מחלקת את התלמידים לפרויקטים, כולם עובדים בכיתה אבל רק חלק מציגים, היות וזאת שכבה גדולה של 90 ילד.

ישנה ילדה שנבחרה להציג בהצגת חנוכה, היא רצתה להשתתף ואני לא נתתי לה, היא החליטה לשבת ולראות את החזרות, לאחר מכן היא פנתה אלי וסיפרה לי מול כל הכיתה שתלמיד מהכיתה שלח תמונה לא מכבדת שלה בווטצפ השכבתי, ושאלתי את עצמי, נכון שאמרתי לילדים אחרים שלא בפרויקט לא להשתתף אבל האם אני באמת יכולה לא לתת לה להשתתף? או לצעוק את האמת שלה דרך התיאטרון על מה שעשו לה? בסופו של דבר נתתי לה לקחת חלק פעיל בהפקה כי אני מאמינה שבשביל הדברים האלה התיאטרון קיים וזה תפקידנו כמורים.

חיים טל

יחידת הוראה בנושא "עבודה עם האחר" - תפיסות מגדריות בביה"ס

היסודי

בחרתי לעסוק בנושא של העבודה עם האחר וזאת מכיוון שהוא נושא שבוער בי מאד כיוצר וחשוב לי להביא אותו אל התלמידים, חשוב להביא את קולו של האחר אל הבמה ולהציג אותו ובכך ליצור דיאלוג בתוך חלל החזרות וכמובן בין הקהל הבא לראות את ההצגה וזאת בהתאם לתפיסת העולם שלי כיוצר כשחקן כבמאי. חשוב לי לצעוק את צעקתו של האחר (שהוא גם הקול שלי) ובתפיסת עולמי גם חשוב שזה חומר מרתק לעבודה ולדיאלוג עם הקהילה.

הרעיון :

ההצגה מוצגת במסגרת שיעורי פרטניים בתיאטרון הנקראים תיאטרון דילמה קבוצת דילמה היא קבוצה של תלמידים אשר מעלים הצגות בנושאים חברתיים שאיתם מתמודדים הילדים בבית הספר נמחוצה לו : שייכות, חרם, קבלת האחר ועוד לאחר הצפייה בהצגה מתקיים דיון מובנה ומונחה בעקבות הצפייה בהצגה (הדיון הוא במסגרת שיעורי חינוך עם המורה ובשיתוף היועצת) הרעיון של ההצגה מבוסס על הסרט של בילי אליוט תקציר ההצגה :

נועם נרשם לחוג בלט בתחילת שנה יחד עם הבנות, התלמידים לועגים לו וצוחקים עליו ומכנים אותו בכינוי גנאי (הומו, ילדה וכו') הם מפיצים תמונות שלו בווטסאפ. במקביל סתיו ילדה מהכיתה חולמת לשחק כדורגל למרות התנגדות של הוריה. הסבתא של נועם מאד תומכת בו ומעודדת אותו להמשיך למרות הקשים ההצגה מתארת את הקשים של סתיו ונועם מול כללי החברה ועד כמה ניתן לשבור סטריאוטיפים ועד כמה הם נלחמים להשיג את החלום שלהם ואיזה מחיר משלמים בדרך

ישנם המון קונפליקטים שעולים במחזה:

גבריות מול נשיות

הרצון להגשמה אישית מול החברה

מקובלות לעומת הרגשת שונות

קונפליקטים מול הורים ומול הרצונות שלהם לעומת הרצונות של הילד

קונפליקט בתהליך ובעקבות הצפייה בהצגה :

כיצד הנושא יתקבל על ידי התלמידים, הצוות וההנהלה וההורים

כיצד הנושא יפגוש את אותם תלמידים שמרגישים שונים בכל הנושא של המגדר

מהלך ההוראה

1. התלמידים יצפו בסרט "בילי אליוט" ובעקבות הסרט יתנהל דיון על הדמות שלו, כיצד הוא שבר סטריאוטיפים ובכלל אשמע את דעתם על הסרט .
2. התלמידים יכתבו מונולוג של הדמות של ילד שרוצה ללכת לחוג בלט אבל פוחד מההשלכות של הדבר
3. אימפרוביזציות שעולות סביב הנושא המדובר
הילד רוצה ללכת האבא מתנגד
- כל החברים רוצים להירשם אל חוג הכדורגל והילד מתנגד
4. האם הומו זה קללה ? שיעור חברתי שנבנה יחד עם היועצת ?
5. שיעור על צבעים ומגדר ..האם כחול זה צבע של בנים או ורוד זה צבע של בנות
6. חזרות לטקסט שנבנה בעקבות האימפרוביזציות שעלו
7. חזרות על הטקסט
8. בניית שאלות משותפות לדיון אחרי ההצגה

לסיכום אחת הקלילות הנפוצות ביותר הוא "הומו", בבתי ספר יסודיים ובכלל.
בעיני נושא כזה בנוסף לדיון אחרי ההצגה (הומו זה לא קללה וכו')
יביא לדיאלוג סביב נושא טעון זה

נ.ב.

ההצגה הוצגה בהצלחה רבה במסגרת שיעורי דילמה ומאפשרת יצירתיות אינסופית במה שנלמד בקורס

לטקסט המלא ניתן ליצור קשר עם חיים: haimtaltal@gmail.com

שלומית סנדרס

יחידת הוראה בנושא הרכיב הבימתי סביב הטקסט "מעשה באבטיח" יורם

טהרלב. לכיתה ו

אני בוחרת לבצע את מהלך ההוראה בנושא הרכיב הבימתי. זאת, משום שאני חוזרת לבתי הספר לאחר חופשת לידה ארוכה הישר אל העבודה על הפקות מסיבת הסיום. אני בוחרת לעבוד תחילה דווקא עם הרכיב הבימתי שהוא אביזר. מנסיוני, העבודה עם האביזר קלה יחסית גם לתלמידים שהתיאטרון אינו קרוב ללבם או גורם להם למבוכה, הוא משמש מעין עוגן מבחינתם. לתלמידים חובבי התיאטרון זהו פתח ליצירתיות ויצירה. כך זה עונה על הצורך שלי לגרום לתלמידים להיפתח ולהיות חלק מהיצירה כיוצרים שותפים ולא רק כתלמידים שמקבלים הנחיות מהמורה. אני באה מתחום התיאטרון הקהילתי – שבו כמנחה אני מלווה תהליך של כתיבת טקסט מקורי של הקבוצה. לצערי, אין לי את הזמן הזה השנה ואני אצטרך להספיק הרבה בזמן קצר, ולכן בעיניי העבודה של התלמידים עם אביזר תסייע לי בכך. המטרה היא לקרב את התלמידים לתיאטרון בכלל ולטובת הפקת הסיום בפרט. מה גם שבסופו של דבר האביזר גם ישמש אותם על הבמה בהצגה כחלק מהדמות ומהפעולה של הדמות.

הטקסט:

אני בוחרת לעסוק בסיפור מעשה באבטיח של יורם טהרלב. כבר זמן רב אני רוצה לעבוד עם הטקסט הזה. זהו טקסט מלא הומור והתרחשויות המפגיש את הדמות הראשית של יוסי הילד עם דמויות מבוגרים וילדים, כאשר בכל אחד מהם קיים איזשהו קונפליקט. הקונפליקט המרכזי המופיע בו הוא קונפליקט של ילדות מול בגרות, ולכן רלוונטי במיוחד להפקת הסיום של כיתה ו'. אמו של יוסי שולחת אותו לקנות אבטיח ובדרך חזרה מחנות האבטיחים הכל מסתבך. מצד אחד, קיים הרצון של יוסי לבצע את המטלה שאמו הטילה עליו כראוי. מצד שני, הוא עדיין ילד שרוצה לשחק ומחפש הרפתקאות בדרך הביתה וזה מתנגש עם הרצון להביא את האבטיח הביתה בשלמותו.

מהלך ההוראה:

אני בוחרת לעבוד עם המנגנון האמנותי של דיאלוג בימתי. התנועה מקונפליקט לדיאלוג תהיה באמצעות הרכיב הבימתי – אביזר:

- עבודה עם אביזרים בעלי משקלים שונים.
- טרנספורמציה של חפץ.
- עבודה עם חפצים מן הילדות (העבר), חפצים מההווה וחפצים המזוהים עם המבוגרים.

שלב 1: סינתזה – פירוק והרכבה

מה שבולט בעיניי בסיפור הוא יחסי ילדים ומבוגרים. הרצון של הדמות הראשית להשתייך כילד לעולם המבוגרים. מבחינה בימתית, אני רואה ניגוד בין האביזרים המשתייכים אל עולם הילדות לעומת האביזרים המשתייכים אל עולם המבוגרים. הם שונים במשקל, במרקם, בצורה, בגודל. ההבדל הוויזואלי ביניהם ממחיש גם את ההבדל המהותי בין שני עולמות אלה. הפירוק יכול לבוא לידי ביטוי בהפרדה המוחלטת בין האביזרים. למשל, כדור – שייך לעולם הילדים, עיתון – שייך לעולם המבוגרים. ההבדל ביניהם הוא ברור, אך בסופו של דבר הם מתקיימים זה לצד זה. ההרכבה יכולה לבוא לידי ביטוי בסצנה שבה ההפרדה בין האביזרים תישבר ותיצור דיאלוג בין הדמויות.

שלב 2: ההיבט הנושאי

ההיבט הנושאי הוא התבגרות. הקשר בין הרכיב התיאטרוני להיבט הנושאי בא לידי ביטוי בכך שהאביזר הוא בעצם זה שמניע את העלילה. מדובר באבטיח שעובר טרנספורמציה. באיזשהו שלב האבטיח נעלם ואז יוסי פוצח בחיפוש אחריו. החיפוש אחר האבטיח הוא זה שבעצם מניע את יוסי לפעול. זאת אומרת, גם כשהאבטיח כאביזר נעדר מבחינה בימתית הוא עדיין נוכח מבחינת העלילה. יוסי אחראי עליו ומבחינתו הוא ובגרותו עומדים למבחן בפני אמו. ניתן לומר שהאביזר מרחיב את הדיאלוג הקיים בעלילה משום שהוא מציב שוב ושוב בפני יוסי את הקושי בלקיחת אחריות והעמידה במשימה שאמו הטילה עליו. הוא מוכרח לחזור עם האבטיח הביתה.

שלב 3: ההיבט הערכי

ההיבט הערכי הוא אחריות, עצמאות, התמודדות. אם ניקח את זה לעולמם של התלמידים, שיש אחריות מסוימת על כתפיהם, גם הם מפחדים להיכשל ורוצים להצליח גם אם הם לא תמיד מודים בכך. כמו יוסי בסיפור - המפגש של הילד עם המבוגר מעמיד אותו במצב שהוא יודע שיש ציפיות ממנו והוא מרגיש שעליו לעמוד בהן. במאמרו על מודל חמש התכונות הגדולות מציין יחזקאל⁴ כי לפי "מודל חמש התכונות הגדולות (Big Five Personality Traits) ... קיימות חמש תכונות בעלות השפעה ניכרת על אישיות האדם, ועל האופן שבו הוא מתנהג". אחת מהן היא אחריות: "מיקום גבוה בממד המוכוונות מצביע על נכונות לעבודה קשה, אחריות, מעשיות ויכולת להתמקד במטרה. מיקום נמוך פירושו עצלנות, חוסר אחריות, הנאה מההווה ורישול". גם בטבלת הערכים וכישורי החיים של שפ"י⁵ מוזכר ערך האחריות על היבטיו הרגשיים, הכישורים והמיומנויות הנלווים אליו: "מודעות עצמית, אכפתיות, הצבת מטרות, תחושת מסוגלות, יוזמה, גמישות מחשבתית". בקיצור, האחריות היא כבדה ממש כמו אבטיח עבור הילד הנושא אותו או אפילו יותר, הרצון לעצמאות לא תמיד יוצא אל הפועל כפי שהילד מדמין אותו והתמודדות עם קשיים קיימת תמיד בכל שלבי החיים. באופן ספציפי, לתלמידי כיתה ו' ישנה ההתמודדות עם המבחנים שלפני העלייה לחטיבה, עם הפרידה מבית הספר ומהחברים ועם ההתחלה החדשה במקום חדש בשנה הבאה.

שלב 4: יישום המנגנון בהפקה

השפה התיאטרונית בהפקה תביא לידי ביטוי את השוני בין עולם הילדים לעולם המבוגרים באמצעות האביזרים. במשקל, בגודל, בצבעים. בהתחלה תהיה הפרדה מוחלטת בין האביזרים. זאת אומרת, שדמויות הילדים ישתמשו בחפצים התואמים את עולמם וכך גם דמויות המבוגרים. ככל שנתקדם עם העלילה ויווצרו מפגשים בין דמויות הילדים לדמויות המבוגרים, נתחיל לראות את ההפרדה מתחילה להיעלם בהדרגה ואלה יתחילו לעשות שימוש באביזרים של אלה. כמובן כחלק מתהליך ההתבגרות של דמויות הילדים נראה אצלם את השינוי שהם עוברים לאורך ההצגה באמצעות האביזרים שמשתנים. באמצעות האביזרים גם ילמדו אלה על אלה דברים שהם חדשים עבורם ויגיעו לתובנות. למשל, שלא כדאי להתבגר כל כך מהר.

⁴ <https://www.xn--7dbl2a.com/wiki/%D7%9E%D7%95%D7%A9%D7%92%D7%99%D7%9D-%D7%91%D7%9E%D7%95%D7%A8%D7%9B%D7%91%D7%95%D7%AA-%D7%95%D7%91%D7%A0%D7%99%D7%94%D7%95%D7%9C-wiki/%D7%9E%D7%95%D7%93%D7%9C-%D7%97%D7%9E%D7%A9%D7%AA-%D7%94%D7%AA%D7%9B%D7%95%D7%A0%D7%95%D7%AA-%D7%94%D7%92%D7%93%D7%95%D7%9C%D7%95%D7%AA/#sthash.escYfztp.6pMQh2Aq.dpbs>

⁵ <https://docs.google.com/document/d/1fXKIGy3Q-FanQSpShHnqyi6ZgCWLJUTM/edit?usp=sharing&ouid=109791507495969595159&rtpof=true&sd=true>

כבר כ-15 שנה אני מנחה קבוצת תיאטרון של בני נוער על הרצף האוטיסטי בשילוב עם בני נוער בעלי מש"ה קל. אנחנו מחברים מחזות זמר מקוריים הנוגעים בתחומי עניין שונים שעולים אצל התלמידים ואצלנו הצוות. כמו למשל רגשות, טיולים בארץ, תולדות מדינתנו, מרחבי העולם וכו'....

בחלק ניכר מההצגות, מצאתי את עצמי משלבת ביקורת חברתית בנושא כזה או אחר. בעיקר בשתי ההצגות הקודמות שעסקו בתולדות מדינת ישראל הייתה ביקורת על הפער העדתי והזכרה המחאה החברתית אולם לא באמת שוחחנו על כך עם התלמידים, אולי כי חשבנו שהם לא באמת מודעים או מסוגלים לשוחח על נושאים חברתיים כאלה. מה גם שהביקורת הייתה די מעודנת ומוסווית ולא מאוד נוקבת כדי להיות "פוליטיקלי קורקט".

במסגרת ההצגה שאנחנו עובדים עליה עכשיו העוסקת בסיפורי התנ"ך, ישנה סצנה אחת שעוסקת בעקדת יצחק. בחרתי במערכון מתוך התכנית

" היהודים באים" https://youtu.be/QT1_Z6Lo67M

בסצנה זאת אברהם מדבר עם אלוהים ויצחק בנו שואל אותו "אבא עם מי אתה מדבר?" " אין כאן אף אחד...."

הסצנה מציגה את אברהם כאדם הזוי אבל בצורה הומוריסטית, ומעמידה בסימן שאלה את כל הנושא של האמונה באל בלתי נראה....

עכשיו, לאור ההשתלמות הזאת, מקונפליקט לדיאלוג, נוצר בי הרצון ליצור שיח משותף עם צוות התיאטרון המונה 5 מבוגרים ועם התלמידים בני הגילאים השונים בין 13-21. בשיח הזה הייתי רוצה לשאול אותם על אמונתם: האם לדעתם יש או אין אלוהים? ואם כן אז האם אנחנו יכולים "לתקשר" אתו? ואם כן אז כיצד?

ומה הם חושבים על עקידת יצחק? האם האלוהים שבו הם מאמינים היה גם הוא מעמיד אותם בכזה מבחן? ואם כן מה הם היו עושים?

אני חייבת לציין כי חלק ניכר מהצוות והשחקנים הם אנשים דתיים או מאמינים בכל מיני דרגות ויכול להיות מעניין ליצור שיח על אמונה בעקבות הסצנה הזו בפרט ובעקבות המחזה על סיפורי התורה בכלל....

עובדה נוספת שאפשר לדון עליה נמצאת בסצנה של "מגדל בבל" ששם הקול שמייצג את אלוהים הוא קול של אישה (בניגוד לשאר הסצנות שבהם אלוהים מיוצג על ידי קול של גבר). ואז נשאלת השאלה; האם אלוהים הוא גבר או אישה?

כרגע בעקבות הגל החמישי נוצר מצב של הפרדה שהופך את כל הסיטואציה התיאטרלית לבלתי אפשרית כמעט בכלל. אבל אולי נוכל ליצור מצב של מפגש זום כולל בין חברי הקבוצה ושם נוכל לדון בנושאים שקשורים למחזה לאמונות השונות ובכלל....

אני מוצאת בשנים האחרונות שעבודה בתיאטרון הומוריסטי מאפשרת להעביר תכנים ומסרים מורכבים בצורה שתהיה קלה ואפשרית לעיכול מבלי להכביד על השחקנים או הצופים....

וכך גם דיון על שאלות קיומיות ועמוקות כאלה הוא אפשרי כאשר נקודת המוצא היא המחזה ההומוריסטי והרי בכל צחוק יש גם אמת.....

ביבליוגרפיה:

- מתוך התכנית היהודים באים- המערכון על עקדת יצחק
https://www.youtube.com/results?search_query=%D7%94%D7%99%D7%94%D7%95%D7%93%D7%99%D7%9D+%D7%91%D7%90%D7%99%D7%9D+%D7%A2%D7%A7%D7%93%D7%AA+%D7%99%D7%A6%D7%97%D7%A7
- איך לדבר עם ילדים על אלוהים/ רייצ'ל פינק- כתבה בעיתון הארץ
<https://www.haaretz.co.il/family/howtotalkwithkidsabout/BLOG-1.9060614>
- באים ליהודים בטוב/ דור צח – כתבה באתר מako
<https://www.mako.co.il/opinions-articles/Article-572578783520471026.htm>